

1. Literatuur en publicaties

In blauw de updates van januari 2019

Adviesraad Gevaarlijke Stoffen (AGS), *Risicobeleid en rampenbestrijding, op weg naar meer samenhang*, oktober 2008.

Download via

<http://www.rli.nl/sites/default/files/20081000risicobeledenrampenbestrijdingopwegnaarmeersamenhang.pdf>

In 2012 is de Adviesraad Gevaarlijke Stoffen opgegaan in de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur samen met de Raad voor Verkeer en Waterstaat, de Raad voor het Landelijk Gebied en de VROM-raad.

Berghuis, M.I., P.J. van der Graag, M. van Overveld, *Handboek Bouwbesluit 2012*, Editie 2018-2019. Vakmedianet, 2018

Zie: <https://www.vakmedianetshop.nl/boeken/handboek-bouwbesluit>

Blesgraaf, P., *Ondergrondse ruimten*, Onderzoeksrapport O-104 Techniek. CUR/COB Gouda, 1999

Download via <https://www.cob.nl/wp-content/uploads/2018/01/techniek-O104.pdf>

Blokland, Talja, Oog voor elkaar, *Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad Amsterdam* University Press, 2009

Download via <http://www.open.org/search?identificer=340070>

Boer, D.J. den, J.J. Mertens, *Rapport Brandonderzoek metro; eindrapportage*. Rapportnummer C 769-3, Peutz BV / Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2006

Download via

<https://www.kennisplatformtunnelveiligheid.nl/wp-content/uploads/2014/12/Brandonderzoek-metro-eindreportage.pdf> (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Boot, H., *Geographical Societal Risk: a useful method for understanding Societal Risk*, TNO, 6th Global Congress on Process Safety, 2010, Texas

Zie: <http://repository.tudelft.nl/view/tno/uuid%3A981acda1-4eb5-46c9-95d7-feda49548eab>

Brandweer Nederland, *Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid*, 2012

Download via

https://www.brandweer.nl/media/1359/121116_hr_bluswatervoorziening.pdf

(zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Brandweer Nederland, *Handboek Brandbeveiligingsinstallaties*, derde druk, 2012

Zie: <https://uitgeverij.ifv.nl/item/handboek-brandbeveiligingsinstallaties>

(zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Brandweeracademie, *Brand in parkeergarages. Risicoafwegingen in relatie tot brandveiligheidsvoorzieningen*. Brandweeracademie, Instituut Fysieke Veiligheid, z.j. gepubliceerd op www.ifv.nl op 14 augustus 2014

Download via <http://www.ifv.nl/adviesennovatie/Paginas/Publicatie-Brand-in-parkeergarages.aspx>

Carmody, John, Raymond Sterling, *Underground Space Design, A guide to subsurface utilization and design for people in underground spaces*, Van Nostrand Reinhold, 1993

COB/Bouwdienst Rijkswaterstaat, *Leidraad Scenarioanalyse ongevallen in tunnels, deel 1: Wegtunnels*, 2004

Download via

https://staticresources.rijkswaterstaat.nl/binaries/Leidraad%20scenarioanalyse%20voor%20wegtunnels_tcm21-30603.pdf

COB, *Leidraad Scenarioanalyse ongevallen in tunnels, deel 2: Spoor-, tram-, metrotunnels en overkappingen*, 2006

Download via

<https://www.cob.nl/wp-content/uploads/2018/01/Leidraad-scenarioanalyse-ongevallen-in-tunnels-Deel-2.pdf>

COB, *Veiligheidsconcept voor ondergrondse parkeergarages*, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2003

Download via <http://docplayer.nl/9852909-Cob-veiligheidsconcept-voor-ondergrondse-parkeergarages.html> (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Deben, L. & L. Brunt, *De ijle zone, het stedelijk wonen onder druk*, DGVH/Nethur, 2001

DGMR, *Masterplan brandveiligheid gebogen maaiveld en bouwblokken stadshart Almere*, 2002

Fridof, Karl, *Fire evacuation in underground transportation systems: a review of accidents and previous research*, Lund, 2010

Download via <http://www.metroproject.se/Pubs/LU3151.pdf>

Gehl, Jan, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs & Britt Søndergaard, *New City Life*, The Danish Architectural Press, Copenhagen, 2006

Gemerden, E. van, H. Staats, *Ontwerp en sociale veiligheid*, Leiden, Universiteit Leiden, 2006

Download via
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2006/07/01/ontwerp-en-sociale-veiligheid>

Habraken, John, in een interview over *Security and the Built Environment*, in IEEE Technology and Society Magazine, Fall 2004

Hagen, René, *Brandpreventie voor repressief leidinggevend*. Instituut Fysieke Veiligheid, Brandweeracademie, 2014.

Download via
<http://www.ifv.nl/adviesennovatie/Paginas/Publicatie-Brandpreventie-voor-repressief-leidinggevend-online.aspx>

Hajonides, Titia, et.al., *Buiten Gewoon Veilig, hoe ruimtelijke maatregelen kunnen bijdragen aan het verminderen van seksueel geweld op straat*, Goossens/Mets, Stichting Vrouwen Bouwen & Wonen, Rotterdam, 1987

Handreiking Risicoanalyse tunnelveiligheid, Methodieken, modellen en veiligheidscriteria voor kwantitatieve risicoanalyse en scenarioanalyse, Den Haag, 1 september 2006

Handreiking Verantwoorde brandweeradvisering externe veiligheid. Een samenspel tussen veiligheid, ruimtelijke ordening en milieu, NVBR, VNG en IPO, 2010

Download via
<https://relevant.nl/download/attachments/4098503/Handreiking+verantwoorde+brandweeradvisering.pdf?version=1&modificationDate=1269963847931>

Handreiking Verantwoording groepsrisico, Ministerie VROM, 2007

Download via
<http://www.groepsrisico.nl/doc/Handreiking%20verantwoordingsplicht%20groepsrisico.pdf>

Horn, Ben van den, Leen van Gelder en Ron Beij, *Tunnelveiligheid verklaard. Verwijzingen, achtergronden en ontstaansgeschiedenis van het huidige tunnelveiligheidsdenken in Nederland*. Kennisplatform Tunnelveiligheid, 2018

Download via: https://www.kennisplatformtunnelveiligheid.nl/wp-content/uploads/2016/11/KPT_Tunnelveiligheid-verklaard_update-aug2018.pdf

InfoMil, *Handleiding Besluit externe veiligheid inrichtingen en Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen*, SenterNovem, 2006

Download via

<https://relevant.nl/download/attachments/1638815/Handleiding%20BEVI%20en%20circulaire%20Risiconormering%20vervoer%20gevaarlijke%20stoffen.pdf?version=1&modificationDate=1286965051967&api=v2>

Jonguière, P., *Ondergrondse ruimten*, Onderzoeksrapport O-120 Projectanalyse. CUR/COB Gouda, 1999

Leur, Peter van der, *Onderzoek richtlijn brandveiligheid parkeergarages*, DGMR, 2015. Oriënterend onderzoek dat door het Ministerie ter beschikking wordt gesteld aan NEN voor een nieuw te ontwikkelen NEN-norm voor grote parkeergarages.

Download artikel over het onderzoek via

http://dgmr.nl/uploads/files/Sted%26Arch_jun16_brandparkeer_DGMR.pdf

Lectoraat Brandpreventie IFV (René Hagen, Louis Witloks). *Basis voor brandveiligheid. De onderbouwing van brandveiligheid in gebouwen*. Instituut Fysieke Veiligheid, 2017

Download via <https://www.ifv.nl/kennisplein/Documents/201712-IFV-Basis-voor-brandveiligheid.pdf>

Lucassen, L en W. Willems (red.), *De krachtige stad, een eeuw omgang en ontwijking*, Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam, 2007

Luten, Ita, *Handboek Veilig ontwerp en beheer, Sociale veiligheid in buitenruimten, gebouwen en woningen*, Uitgeverij THOTH, 2008/2011 (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Mattiacci, Maurizio, *The added values of multifunctional underground constructions*, Delft University of Technology, 2017.

Zie: <http://resolver.tudelft.nl/uuid:8fe725f3-a6fb-4a6c-945c-86def7aa4d6c>

Meijenfeldt, Ernst von, et al., *Below Ground Level, Creating new spaces for contemporary architecture*, Birkhäuser, 2003

Ministerie Infrastructuur en Milieu, *Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)*, 2016

Zie: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0016767/2016-01-01>

Muller, E.R., *Veiligheid, studies over inhoud, organisatie en maatregelen*, Kluwer, 2004

NEN/beheerorganisatie PGS, *Publicatiereeks Gevaarlijke stoffen*. Zie:

<http://www.publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl/>

Nibra, *Overall Veiligheidsplan grote garage onder het maaiveld te Almere*, juli 2001

NIFV, *Analysemodel vluchtveiligheid, systematische analyse van vluchtveiligheid van gebouwen*, 2010

Download via

<http://www.ifv.nl/kennisplein/zelfredzaamheid/publicaties/analysemodel-vluchtveiligheid-systematische-analyse-van-vluchtveiligheid-van-gebouwen>

NIFV, *Reken- en beslismodel Beheersbaarheid van Brand 2007 (BvB2007)*, 2007

Download via

http://www.ifv.nl/kennisplein/Documents/beheersbaarheid_van_brand_werkdocument_2007.pdf

(zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Het reken- en beslismodel 'Beheersbaarheid van Brand' is in 2007 ontwikkeld door het Ministerie van BZK. In datzelfde jaar bracht het Ministerie van VROM de 'Handreiking grote brandcompartimenten' uit. Vanaf 2015 vervangt de nieuwe norm NEN 6060 'Brandveiligheid van grote brandcompartimenten' beide documenten.

Onderzoeksraad voor veiligheid, *Bouwen aan constructieve veiligheid, Lessen uit instorting parkeergebouw Eindhoven Airport*, 2018 Download via <https://www.onderzoeksraad.nl/nl/page/4758/bouwen-aan-constructieve-veiligheid---lessen-uit-instorting>

Oberijé, N., R. van den Brand, *Maatregelen zelfredzaamheid, een onderzoek naar de bevordering van zelfredzaamheid bij ongevallen met gevaarlijke stoffen*, Nibra, 2005

Download via

[https://relevant.nl/download/attachments/4096739/Maatregelen+zelfredzaamheid+\(eindrapport\).pdf?version=1](https://relevant.nl/download/attachments/4096739/Maatregelen+zelfredzaamheid+(eindrapport).pdf?version=1)

Prorail, *Basisstation deel A en B, Functionele normen en richtlijnen voor treinstations*, 2005

Download via

http://acc.stations.nl/sites/default/files/images/media/basisstation_deel_a_2.pdf (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Prorail, *Ontwerprichtlijnen, Beheerrichtlijnen en Afkeurnormen (OBA) voor de transferfunctionaliteit van treinstations in Nederland*, 2005 (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Rijkswaterstaat, *Gebruikershandleiding QRA-tunnels 2.0. Steunpunt Tunnelveiligheid*, 2012. Download via https://staticresources.rijkswaterstaat.nl/binaries/Handleiding%20QRA-tunnels%202.0_tcm21-75296.pdf

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, *Leidraad veiligheidsdocumentatie voor wegtunnels*, 2013 Download via <http://publicaties.minienm.nl/documenten/leidraad-veiligheidsdocumentatie-voor-wegtunnels>

RIVM, *Handleiding Risicoberekeningen Bevi*,

[De Handleiding Risicoberekeningen Bevi Besluit externe veiligheid inrichtingen beschrijft de rekenmethodieken voor het uitvoeren van risicoberekeningen voor](#)

inrichtingen waar gevaarlijke stoffen worden geproduceerd, verwerkt, verpakt of opgeslagen. De geldende versie is versie 3.3. Zie: <https://www.rivm.nl/handleiding-risicoberekeningen-bevi>

SBR, *Brandveilig Ontwerpen en toetsen (BOT)*, 2012 (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

VEBON-NOVB, *Praktijkrichtlijn Risicobenadering Brandveiligheid Parkeergarages*, VEBON-NOVB, 2014/2016.

Download via
<http://vebon-novb.nl/documenten/risicobenadering-brandveiligheid-parkeergarages-november-2016.pdf>

Verdrag Europese Gemeenschap, *Technical Specifications for Interoperability Personen met beperkte mobiliteit (TSI)-PBM*, 2008 (zie ook Webitem 13: Kennisdocumenten)

Vliet, P. van, *Kader Veiligheidsmanagement Rijkswaterstaat 2017*, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, Water Verkeer en Leefomgeving, 2017
Download via: <http://publicaties.minienm.nl/documenten/kader-veiligheidsmanagement-rijkswaterstaat-basisdocument-veilig>

Voordt, D.J.M. van der, H.B.R. van Wegen, *Sociaal veilig ontwerpen*, Checklist ten behoeve van het ontwikkelen en toetsen van (plannen voor) de gebouwde omgeving, Publikatieburo Bouwkunde, Delft, 1990

Werkgroep Brandbestrijding Wegtunnels Haaglanden. *Handelingsperspectief Brandbestrijding Wegtunnels*. Veiligheidsregio Haaglanden, 2012.

De resultaten van de uitwerking van het kwadrantenmodel voor brandbestrijding kunnen worden overgenomen voor algemene ondergrondse bouwwerken.
Download via <https://www.cob.nl/document/handelingsperspectief-brandbestrijding-wegtunnels/>

Wijk, M., *Handboek voor Toegankelijkheid, over de ergonomie van de gebouwde omgeving*, 7^e druk, [Vakmedianet](http://www.vakmedianet.nl), 2012

Websites

<http://www.bouwbesluitonline.nl>

<http://www.brandenbrandweer.nl>

<https://hetccv.nl/onderwerpen/cameratoezicht>

<http://www.cob.nl>

<http://www.ifv.nl>

<https://www.kennisplatformtunnelveiligheid.nl>

<http://www.groepsrisico.nl>

<http://www.publicatiereeksgevaarlijkstoffen.nl>

<https://www.rijkswaterstaat.nl/zakelijk/werken-aan-infrastructuur/bouwrichtlijnen-infrastructuur/aanleg-tunnels/steunpunt-tunnelveiligheid>

<http://www.veilig-ontwerp-beheer.nl>